

ДОДАТКОВІ МАТЕРІАЛИ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ «НА УРОК»

На Урок

освітній проект

ПРАКТИЧНИЙ ІНТЕНСИВ: ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ В НУШ

ПРИЙОМИ ТА МЕТОДИ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ

2022

ОСВІТНІЙ ПРОЕКТ «НА УРОК»

<https://naurok.com.ua>

Рейтинг

Цей прийом можна з успіхом використовувати для доповідей, фактологічних диктантів, тренувальних контрольних робіт. Його мета – вироблення в учня адекватної оцінки себе самого. Запропонуйте школярам після закінчення роботи виставити собі оцінку. За цю ж роботу також виставте бал та запишіть її через дріб, де чисельник – ваша оцінка, а знаменник – оцінка учня.

Аналіз портфоліо

Портфоліо – це підібрані учнем роботи із зазначенням дати, призначення яких – розповісти історію учнівських досягнень або поступу. Портфоліо зазвичай містить особисті роздуми учня з поясненнями, чому обрано ту чи ту роботу і як саме вона показує досягнення цілей навчання.

Гра в кубик

Покажіть 6 запитань до уроку. Об'єднайте учнів у групи по 4 особи. У кожній групі є один кубик. Кожен кидає кубик та відповідає на запитання з відповідним номером. Якщо номер випав більш ніж один раз, учень може доповнити попередню відповідь або кинути кубик ще раз. Відповіді можна записувати.

Підсумок А-Б-В

Кожному учневі в класі присвоюється окрема літера алфавіту, а він обирає слово, яке починається на цю літеру та пов'язане з вивченою темою.

Подумай – запиши – обговори в парі – поділися

Учні обдумують відповідь самостійно, записують її, об'єднуються в пари та обговорюють відповідь із партнерами, а потім озвучують її всьому класу.

Хрестики-нулики

Набір видів роботи, з яких учні самостійно можуть обирати ті, що можуть продемонструвати їхнє розуміння теми. Набір представлений у вигляді сітки з дев'яти квадратів, схожої на дошку для гри в хрестики-нулики, можна попросити учнів обирати так, щоб зрештою закреслити «три підряд». Завдання можуть відрізнятися за змістом, процесом та результатом і можуть бути адаптовані залежно від глибини знань.

Візьми і передай

Спільна групова робота, яку використовують, щоб поділитися думками або зібрати інформацію від кожного учасника групи; учні записують відповіді, потім передають вправо, додають власну відповідь на іншому аркуші і продовжують, доки їхній папірець обійде всю групу і знову повернеться до них. Потім обговорюють результати в групі.

Квитки на вхід та вихід

Це простий та ефективний формат перевірки знань, який легко адаптувати до будь-якого формату навчання. Для початку підготуйте два шаблони квитків із переліком тверджень для кожного. Це можуть бути звичайні роздруківки, різнокольорові картки, таблиці чи навіть онлайн-форми. Обирайте найбільш зручний варіант. Вхідні квитки призначені для аналізу рівня засвоєння матеріалу попереднього уроку чи перевірки домашнього завдання. На початку заняття учні мають записати короткі тези, що розкривають наступні пункти вивченого матеріалу:

- головна ідея;
- найдивовижніша ідея;
- найзаплутаніша частина;
- яке запитання з теми слід включити до підсумкового тесту.

Такі завдання сприяють кращому засвоєнню та запам'ятовуванню матеріалу. А наприкінці заняття запропонуйте учням записати три окремі твердження:

- 3 аспекти, які я не знав раніше;
- 2 аспекти, які мене здивували на уроці;
- 1 аспект, який мені сподобався.

Рекомендуємо встановити часові межі виконання завдання та неодмінно забезпечити зворотній зв'язок.

Шкала Лайкерта

Учитель наводить 3-5 тверджень, які явно не є істинними або помилковими, але дещо спірними. Мета полягає в тому, щоб допомогти учням подумати над текстом, а потім обговорити його з однокласниками. Наприклад, «Герой (ім'я) не повинен був робити (що саме)»:

- повністю погоджуюся;
- не погоджуюся;
- погоджуюся.

Тристороннє резюме

Основна мета цієї стратегії – навчити учнів мислити нестандартно та приділяти увагу деталям. Також вона сприяє розвитку логічного мислення та вчить якомога чіткіше формулювати думки.

Працювати легко: поставте учням відкрите запитання, пов'язане з темою попереднього уроку. Діти мають дати відповіді, але не звичайні, а у форматі трьох різних резюме з обмеженою кількістю слів:

- 10-15 слів;
- 30-50 слів;
- 75-100 слів.

Ця стратегія – чудовий варіант домашнього завдання під час онлайн-навчання.

3-2-1

Учні виконують такі варіанти завдань, визначаючи за прочитаним текстом:

- три речі, які ви дізналися, два цікаві факти, одне питання, що залишилося;
- три ключові слова, дві відмінності між _, один вплив на _;
- три важливі факти, дві цікаві ідеї, одне уявлення про себе як учня;
- три нові терміни, дві нові ідеї, одна річ, яку потрібно обдумати;
- три питання до тексту (незнайомі слова або незрозумілі ідеї), два прогнози за текстом (що станеться далі, враховуючи вже прочитане), знайдіть один зв'язок у тексті (з тим, що ви вже знали або випробували).

Творчі міні-проекти

Учні можуть створювати масштабні проекти, але чому б не зробити їх короткими та простими? Ось декілька ідей для швидких проектів:

- створити плакат або колаж, який ілюструє тему;
- створити діаграму про предмет та скласти за нею розповідь;
- створити свої власні картки для перевірки знань інших учнів.

Ця стратегія досліджує розуміння, а не лише механічну пам'ять, та заохочує учнів до роздумів під час створення проекту.

Спілкування в месенджері

Сенс цієї стратегії полягає в імітації бесіди в месенджері. Але не звичайною, а пов'язаною з темою уроку. Чому б не запропонувати учням побути в ролі історичних постатей, які обговорюють цікаві події світового масштабу? Чи створити діалог друзів, які допомагають одне одному розібратися у складних математичних поняттях.

Учніське інтерв'ю

Ця стратегія схожа на попередню, а використовувати її найкраще наприкінці уроку. Запропонуйте учням об'єднатися у групи та протягом декількох хвилин обговорити вивчений матеріал, а потім взяти інтерв'ю в інших команд. Порекомендуйте поставити їм наступні запитання.

- Що з того, що ви дізналися, було найкориснішим?
- Що було найскладнішим на уроці?
- Чи потрібна вам допомога?
- Чи можете ви допомогти комусь?

Живий музей

Ця творча підсумкова стратегія оцінювання фактично представляє собою підготовку виставки, на якій учні виступають у ролі експонатів музею, а вчитель – у ролі відвідувача. Запропонуйте учням обрати ключові ідеї з вивченої теми та підготувати коротку (на 2-3 хвилини) презентацію чи доповідь.

На початку уроку учні (або групи учнів) розходяться класом та завмирають, а вчитель розпочинає екскурсію. Біля кожного експонату вчитель зупиняється, натискає уявну кнопку, «оживляючи» експонат. Учень проводить презентацію та завмирає, а педагог продовжує екскурсію.

Інфографіка

Створення докладної інфографіки для фінального проєкту – це ефективний спосіб закріплення вивченого матеріалу. Така інфографіка може охоплювати визначення, ключові факти, статистику, дослідження, практичну інформацію, графіки тощо.

Наприклад, діаграма Венна – добре відомий та ефективний інструмент, що ідеально підходить для візуалізації чого завгодно! Щоб ви не викладали: історію, англійську, математику тощо – діаграми Венна допоможуть учням візуалізувати взаємозв'язок між різними тематиками та навіть предметами. А чому б не зробити виставку найцікавіших інфографік у класі? Згодом у вас з'явиться арсенал вичерпної та візуально привабливої наочності, яку учні можуть використовувати в майбутньому!

Навчальні щоденники

Це щоденна коротка вправа, яка дозволить учням розповісти про свої враження від уроку. Учні мають записувати в окремий зошит те, що вони дізналися, що викликало у них труднощі, або ідеї, які вони вважають корисними. Це дозволить без проблем закріпити вивчений матеріал. До того ж учні зможуть звернутися до своїх записів у майбутньому.

Звичайно, така копітка робота сподобається не всім. Запропонуйте їм альтернативу! Наприклад, школярі можуть вести щоденник у вигляді відео- чи аудіозаписів. Також вони можуть ділитися своїми думками в класному чаті чи на сторінці класу у соціальній мережі. Це чудова вправа для згуртування учнів.

Швидке розкриття карт

Це весела змагальна вправа. Запропонуйте двом учням стати один проти одного та швидко написати відповідь на запитання чи намалювати скетч. Коли ви кажете «Вперед!», розпочинається відлік часу та учні розпочинають виконувати завдання. Виграє той, хто закінчить першим.

Поглянь у дзеркало

Учні слід заохочувати не боятися ставити собі запитання та озвучувати відповіді. Самозапитання – це стратегія, за умовами якої учень самостійно створює запитання, пов'язані з темою уроку, надає одразу декілька варіантів відповідей та знаходить правильну. Звісно, є спокуса ставити собі лише найлегші запитання, але тут учитель має сам встановити правила гри та окреслити приблизний перелік запитань.

Самооцінка

Учні можуть використовувати цей прийом для оцінки власного навчального прогресу. Попросіть їх поставити собі оцінку за вивчений матеріал та пояснити, чому вони вважають, що отримали саме її. Нехай школярі детально опишуть, за що саме вони поставили таку оцінку, розкажуть, чи виникли в них сумніви.

Шкала

Напишіть 3-5 тверджень, які не є ні правильними, ні помилковими, і попросіть оцінити їх за шкалою від 1 до 5, де 1 – не згоден, 5 – повністю згоден. Якщо учні працюють в парах, попросіть їх порівняти і обговорити результати.

Картки

Після вивчення нової теми роздайте учням невеликі щільні картки. Попросіть їх з одного боку написати, що вони зрозуміли (основну думку, 2-3 пропозиції), з іншого – що залишилося незрозумілим. Зберіть картки і проаналізуйте відповіді. За певних умов картки можна не підписувати.

Блог

Запропонуйте школярам протягом певного періоду вести індивідуальні або групові блоги, в яких робити невеликі записи, що стосуються того, що вони дізналися на уроках, що їх зацікавило, що залишилося незрозумілим, що вони хотіли б повторити або уточнити.

Перевірка помилковості розуміння

Її сенс полягає в тому, що вчитель навмисно дає учням типові помилкові поняття або передбачувані помилкові судження, а потім просить учнів висловити свою згоду або незгоду зі сказаним і пояснити свою точку зору. При цьому можна використовувати звичайну дошку, проговорювати ці судження усно, використовувати створену заздалегідь онлайн-спільну дошку, спільний документ чи презентацію, онлайн-картки тощо.

Формувальне опитування

Це форма перевірки знань учнів, коли вчитель ставить додаткові уточнюючі питання, що дозволяють учням проаналізувати, узагальнити, зробити висновки з пройденого матеріалу. Наприклад:

- Як _____ схожі або відрізняються від _____?
- Що неправильно в?
- Який висновок ти можеш зробити?
- Що ти пропонуєш зробити?
- Які критерії ти б використовував для оцінки?

Тижневі звіти

Цей прийом дозволяє забезпечити швидкий зворотний зв'язок, за допомогою якого учні повідомляють, чого вони навчилися за тиждень і які труднощі у них виникли. «Тижневі звіти» – це опитувальні листи, які учні заповнюють один раз на тиждень, відповідаючи на такі запитання:

- Чому я навчився за цей тиждень?
- Які питання залишилися для мене незрозумілими?
- Які питання я поставив би учням, якби я був учителем, щоб перевірити, чи зрозуміли вони матеріал?

«Знайди зайве»

Ця вправа дозволить зацікавити школярів з першої хвилини уроку. Заздалегідь оберіть девіз уроку (прислів'я, крилатий вираз, вислів відомої людини) та додайте до нього зайві цифри чи слова (наприклад, назви тварин, рослин, міст, літературних героїв, шкільного приладдя тощо). Напишіть деформований девіз на дошці та попросіть школярів видалити зайві елементи та відгадати тему уроку.

«Інтелектуальні гойдалки»

Ця вправа – незвичний спосіб проведення оперативної дискусії щодо запропонованої проблеми чи актуального питання. Її сенс полягає у тому, що учасники мають міркувати, висловлювати оригінальні погляди та відстоювати свою точку зору. І чим оригінальніше та емоційніше вони це роблять, тим інтенсивніше «розгойдуються гойдалки».

Запропонуйте школярам відповісти на запитання (чи декілька запитань). Звертаючись до конкретного учня, попросіть його висловитися за запропованою проблемою та коментуйте, наскільки інтенсивно він «розгойдує інтелектуальні гойдалки». Намагайтеся залучити до дискусії всіх школярів, а наприкінці підбийте підсумки та узагальніть результати.

«1*2*4»

Сенс цієї вправи полягає у виконанні завдання у 3 етапи: індивідуально кожним школярем, у парах і творчих групах.

1. Поставте школярам запитання та запропонуйте протягом 3-5 хвилин знайти на нього відповідь. Попросіть декількох учнів озвучити свої варіанти.
2. Запропонуйте школярам об'єднатися у пари, протягом 3-5 хвилин порівняти свої тексти та створити спільний текст. Декілька пар також мають представити результати своєї роботи класу.
3. Попросіть пари об'єднатися у творчі групи по 4 особи та протягом 7-10 хвилин попрацювати з текстами, створених у парах, узагальнити та поглибити їхній зміст.
4. У фіналі кожна команда має представити свій варіант вирішення проблеми.

Обговори – Поділись

Визначте проблему або поставте запитання на певну тему та об'єднайте учнів у пари. Запропонуйте школярам протягом певного часу поділитися своєю думкою з сусідом та знайти правильну відповідь. Така вправа сприятиме активному залученню школярів до роботи та кращому запам'ятовуванню навчального матеріалу.

Опитування

Наприкінці уроку попросіть учнів написати протягом однієї хвилини відповідь на запитання (наприклад: «Що цікавого та корисного ви дізналися сьогодні?» або «На уроці я не зрозумів(ла)...»). Систематизуйте отримані результати та розпочніть наступний урок із повторення навчального матеріалу.

Перевірка на неправильне розуміння

Ця вправа дозволяє виявити прогалини у знаннях учнів неординарним способом. Додайте у навчальний матеріал помилковий факт і запропонуйте школярам його знайти. Це корисно для закріплення вивченого матеріалу, а також спонукає учнів глибоко думати та краще запам'ятовувати навчальний матеріал.

Обведіть запитання

Складіть та роздрукуйте чек-лист або опитування зі списком конкретних запитань на певну тему для кожного учня та попросіть їх відзначити ті, на які вони не знають відповідей. Залежно від отриманих результатів підготуйте індивідуальний набір завдань та додаткових матеріалів для кожного школяра.

Запитайте «відмінника»

Це один із дієвих способів організувати результативну взаємодію школярів. Запропонуйте їм розв'язати задачу або письмово відповісти на запитання, а потім озвучте правильну відповідь. Попросіть учнів, які його виконали правильно, підняти руки (якщо заняття проводиться в офлайн-форматі) або написати про це в чаті (якщо проводите онлайн-урок). Аби краще зрозуміти сенс і наступного разу не допускати помилок, запропонуйте школярам, які впорались з завданням, пояснити його виконання та відповісти на запитання однокласників.

Вчитель та учень

Наприкінці уроку попросіть учнів об'єднатися у пари та запропонуйте їм обрати одну з двох ролей: вчителя чи учня. Задача вчителя полягає в тому, щоб згадати основні тези уроку, а завдання учня – викреслити пункти у конспекті та знайти пункти, які «вчитель» пропустив.

«Фантастична добавка»

Вправа передбачає перенесення навчальної ситуації у незвичайні умови чи середовище. Наприклад, можна:

- перенестися на іншу планету;
- змінити значення якогось постійного параметра чи критерія;
- вигадати фантастичну тварину чи рослину;
- перенести літературного героя у сучасність;
- розглянути звичну ситуацію з незвичного погляду.

Ця вправа розвиває уяву та фантазію школярів і допомагає краще засвоїти навчальний матеріал.

Поділися результатами партнера

Після індивідуальної творчої діяльності запропонуйте учням об'єднатися у пари та поділитися один із одним своїми результатами. Попросіть школярів, які визнали роботу свого партнера цікавою або зразковою, представити її всьому класу.

«Примусова суперечка»

Запропонуйте учням подискутувати у парах на певну тему. Але є певна умова – кожен учень має відстоювати протилежний бік своєї особистої думки. Це заохочує школярів відійти від своїх переконань і навчає їх дивитися на проблему під різним кутом.

Також цю вправу можна провести іншим способом: об'єднайте клас у дві групи, одна з яких буде відстоювати певну позицію, а інша – їй протилежну. Слідкуйте за тим, щоб кожен учень мав змогу висловитися з приводу проблеми.

«Оптиміст/песиміст»

Попросіть школярів об'єднатися у пари та розглянути протилежні емоційні сторони тематичного дослідження, твердження чи художнього твору. Попросіть їх посправжньому прожити вивчення конкретної події та зрозуміти почуття героя. Така вправа спонукає школярів не стримувати власних почуттів та набувати важливих соціальних навичок.

«Дуель»

Попросіть школярів об'єднатися у групи та підготувати короткий виступ на тему, що вивчається. При чому кожна команда тренує одного, найбільш слабого учня. Під час виступу «Дуелянту» можуть допомагати двоє «секундантів» з числа сильних учнів.

Експертна оцінка

Ця вправа стане у пригоді під час написання творів або есе. Запропонуйте школярам об'єднатися у пари та обмінятися написаним текстом із партнером. Кожен учень має прочитати текст та написати відгук, який складається з 3-х абзаців:

- у першому абзаці описуються сильні сторони есе;
- у другому – розкриваються його недоліки;
- у третьому – потрібно написати, на чому б він зосередився, якби це був його твір.

Учні можуть багато чого навчитися один в одного!

Рух від дошки до дошки

Розділіть клас на декілька груп та створіть для кожної окрему дошку (фліпчарт або інтерактивну, залежно від формату уроку), на якій напишіть окреме запитання для кожної команди. Після того, як група напише відповідь на дошці, вона має переміститися до наступної, на якій написати свою відповідь під попередньою. Ця робота триватиме, поки всі команди не напишуть свою відповідь на кожній дошці.

Вибір переможця

Попросіть школярів об'єднатися у групи та поставте для всіх команд одне запитання чи проблему. Запропонуйте їм поміркувати та записати відповідь (або шляхи розв'язання проблеми), обмінятися своїми роботами з іншими групами та оцінити кожну. Наприкінці всі команди мають об'єднатися та обрати найкращу відповідь.

Конкурс шпаргалок

Запропонуйте школярам за короткий час (наприклад, 5 хвилин) якісно, чітко та розбірливо записати на невеликому аркуші паперу всю важливу інформацію на певну тему. Переможе той, хто відтворить свій текст якомога швидко та без помилок.

«Асоціативний куц» («Грунування»)

Цю універсальну вправу застосувати під час вивчення будь-якої навчальної дисципліни і на будь-якому етапі уроку, вона спонукає школярів розмірковувати вільно й відкрито щодо певної теми.

На початку роботи за допомогою одного слова визначте тему, яку слід опрацювати, та запропонуйте школярам добрати слова, що асоціюються в їхній уяві із цим провідним словом. Спочатку висловлюють першорядні асоціації, потім – другорядні. Фіксуйте відповіді у вигляді своєрідного куца, який поступово збільшується.

Перехресні групи

1. Запропонуйте школярам об'єднатися у групи (наприклад, по 4 особи). Протягом 5-10 хвилин вони мають обговорити запропоновану проблему та намалювати на папері шляхи її розв'язання у вигляді проєкту або моделі.
2. Попросіть учасників групи розрахуватись за порядковими номерами (наприклад, на першій-четвертій) та об'єднатися у команди нового складу (в одній групі об'єднуються всі «перші» номери, в іншій – всі «другі» тощо).
3. Створені групи мають поділитися результатами роботи групи першого складу, знову обговорити варіанти розв'язання проблеми та їх візуалізувати. Ця робота триватиме протягом 10-15 хв.
4. Кожна з творчих груп представляє всім свій варіант вирішення проблеми, а потім проводиться колективне обговорення робіт першого та другого складу.

«Мікрофон»

Ця вправа дає змогу кожному учневі швидко й лаконічно висловити власну думку чи позицію. Цю вправу можна проводити як під час підбиття підсумків уроку, так і для розв'язання проблемних питань.

Запропонуйте школярам уявити, що вони тримають у руках мікрофон і мають висловити свою думку. Говорити має тільки той, у чийх руках перебуває уявний мікрофон. Відповіді не коментуються й не оцінюються.

Велике коло

Учні сидять у колі й по черзі за бажанням висловлюються щодо певного питання. Обговорення триває, поки є охочі висловитися. Учитель може допомогти підбити підсумки після обговорення.

Доміно («Лото»)

Лото (мовне, казкове, історичне, краєзнавче, літературне тощо) можна скласти за однією або кількома темами, літературними творами чи за допомогою запитань із різних галузей знань (лото-мозаїка).

Аналіз дилеми (проблеми)

Учні в колі обговорюють певну дилему (простіше) чи проблему (складніше, адже поліваріативно). Кожний висловлює свої варіанти, що складаються як результат вільного вибору. Найуспішнішими є завдання, що мають особистісний зміст.

Запитання до тексту

Розпочинаючи роботу з текстом, поставте перед учнями завдання: скласти запитання репродуктивного поширювального й розвивального характеру. Потім проведіть конкурс на найцікавіше та найоригінальніше запитання.

Акваріум

Це метод структурованої загальногрупової дискусії, що здійснюється за таким алгоритмом:

- постановка проблеми (її формулює вчитель);
- школярі об'єднуються у малі групи (не більше ніж 7 осіб) та розташовуються по колу;
- у кожній групі обирають представника, який відстоюватиме інтереси й позиції всієї групи;
- групам надається час (не більше 10 хвилин) на обговорення поставленої проблеми й напрацювання спільного її бачення;
- у центрі класу збираються представники груп, які мають висловити й захистити позицію своєї групи; решта учасників у цей час не мають права нічого говорити, але можуть передавати інструкції своєму представникові письмово;
- за потреби педагог може надати представникам та їхнім групам тайм-аут для консультацій;
- після завершення уся група бере участь у критичному обговоренні, оцінюючи, хто і як вів дискусію, чиї аргументи були переконливішими.

Сторінка зі щоденника

Цю захопливу творчу справу можна використати на будь-якому уроці. Запропонуйте учням відновити сторінку зі щоденника історичної постаті, героя казки, відомого вченого тощо.

Конкурс літописців

Цю вправу доречно використовувати під час повторення. Запропонуйте школярам скласти літопис знаменних подій будь-якого періоду (століття, країни) з літератури, історії, мистецтва тощо. Можна навіть улаштувати конкурс творчо оформлених літописів.

Рекламна пауза

Для узагальнення й систематизації знань за кожною темою запропонуйте учням виготовити рекламний плакат, буклет, афішу, листівку тощо. Це дозволить виявити ступінь опанування програмового матеріалу. Наприклад, на уроці історії запропонуйте школярам представити товари, які з'явилися в цей проміжок часу.

Відгадай, хто я

На уроці історії, літератур, мистецтва, математики можна запропонувати учням виступити від імені відомої особистості, не називаючи, а лише описуючи її.

«Мудрі сови»

Запропонуйте школярам самостійно опрацювати текст підручника (індивідуально або в групах). Потім роздайте їм картки з конкретними запитаннями й завданнями з метою оброблення розміщеної в тексті інформації.

Наприклад:

- Робота над текстом. Знайдіть у тексті основні (нові) поняття і запишіть їх за абеткою. На що не чекали? Оберіть із тексту нову інформацію, яка є для вас несподіваною, оскільки суперечить вашим очікуванням і первісним уявленням.
- Найактуальніші новини. Запишіть ту інформацію, яка є для вас новою.
- Головна життєва мудрість. Висловіть основну думку тексту однією фразою (або: яка з фраз кожного розділу є центральним висловлюванням, які фрази є ключовими?).
- Відоме й невідоме. Знайдіть у тексті ту інформацію, яка є для вас відомою, і ту інформацію, яку було відомо раніше.
- Ілюстративне зображення. Проілюструйте провідну думку тексту і, за можливості, свою реакцію на неї у вигляді малюнка, схеми, карикатури та ін.
- Повчальний висновок. Чи можна зробити з прочитаного такі висновки, які були б значущими для майбутньої діяльності й життя?
- Важливі теми для обговорення. Знайдіть у тексті такі висловлювання, які заслуговують на особливу увагу й гідні обговорення в межах загальної дискусії на уроці. Далі організуємо обговорення результатів роботи. При цьому можна позначити такі кроки: пошук додаткової інформації, домашні завдання для окремих учнів або груп дітей; виокремлення нерозв'язаних проблем, визначення подальших етапів роботи.

Займи позицію

Ця вправа дасть змогу висловитися кожному учню, продемонструвати різні думки з теми, обґрунтувати свою позицію або навіть пристати на інший бік у будь-який час, якщо аргументи протилежної сторони були переконливими. Предметом обговорення мають бути дві протилежні думки, які не мають однозначної (правильної) відповіді.

Правила застосування:

Розмістіть на дошці плакати. На першому з них має бути написано «Згоден», на другому — «Не згоден», на третьому — «Не можу визначитися». Учні обирають позицію для себе та створюють робочі групи. У групах учасники-одномумці обговорюють свою позицію й добирають аргументи на її підтримку. На це та на підготовку її оприлюднення надається кілька хвилин. Кожна група обирає спікера, який презентує позицію групи перед усіма учасниками. Решта членів групи також може висловлюватися. Вислухавши різні точки зору, запитайте, чи не змінив хтось із учасників своєї думки, чи не бажає перейти до іншого плакату? Якщо такі учні є, варто попросити їх обґрунтувати причини свого переходу. Наприкінці попросіть учнів назвати найпереконливіші аргументи своєї сторони та протилежної.

«Інфокарусель»

На різних столах розкладіть інформаційні матеріали, пов'язані з темою уроку. Клас об'єднайте у малі групи (за кількістю столів). Кожна група за своїм столом ознайомлюється з інформацією та виконує завдання. Після завершення відведеного часу кожна група закінчує роботу за своїм столом і переходить до іншого. Групи працюють доти, доки кожна з них не відвідає всі інформаційні столи. На столах, крім інформації, лежать чисті аркуші, на яких учасники груп занотують свої міркування

«Інфовідгадайка»

Озвучте тему свого повідомлення. До дошки прикріпите аркуш великого формату, на якому посередині зазначено тему. Решту простору на аркуші поділено на пронумеровані, але поки не заповнені сектори. Починаючи із сектора 1, впишіть назву розділу теми, про який він зараз почне повідомляти, та запропонуйте школярам обміркувати, про які аспекти теми, можливо, далі йтиметься в повідомленні. Назвіть тему, а в сектор впишіть найістотніші моменти першого розділу (можна записувати теми та ключові моменти маркерами різних кольорів). Виклавши матеріал за першим розділом теми, впишіть в другий сектор назву другого розділу теми тощо. У такий спосіб увесь новий матеріал буде подано наочно і структуровано, при цьому виокремлено ключові моменти. Після повідомлення проведіть коротке обговорення за темою, а за наявності в учнів запитань надайте на них відповіді.

Чіткий розподіл загального потоку інформації сприяє кращому сприйняттю, а білі плями стимулюють – учні почнуть усвідомлювати, якими будуть наступні, поки ще не зазначені, розділи теми.

Чарівна лінійка

Після виконання самостійної роботи попросіть учнів накреслити на полях у зошити три шкали та позначити їх літерами, що означають критерії оцінювання. Наприклад:

- П – правильність;
- А – акуратність;
- О – оформлення роботи.

На кожній шкалі учні мають накреслити поділки, які показують рівень виконання роботи: високий, середній, низький. Попросіть школярів оцінити свій результат та відзначити хрестиком, той рівень, який відповідає їх оцінці.

Ми разом

Перед уроком підготуйте картки для кожного учня, які будуть містити таблицю з трьох стовпців:

1. Перелік завдань, які оцінюються;
2. Оцінка учня за кожним завданням;
3. Оцінка вчителя.

Запропонуйте учням заповнити другий стовпець, потім зберіть картки, виставте свої оцінки та поверніть їх школярам. Такий прийом дозволить дітям наочно побачити результати своєї діяльності та порівняти їх із вашою оцінкою.

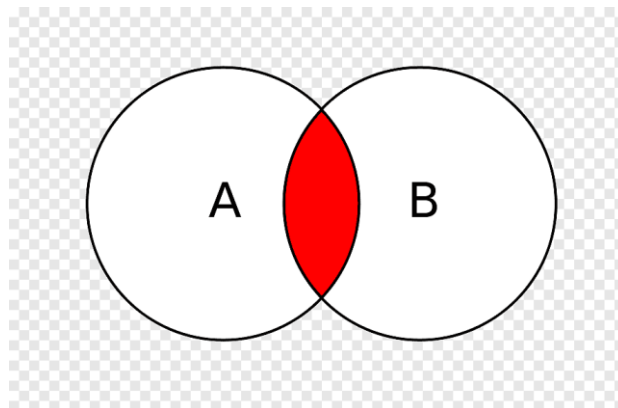

Бажана оцінка

Після виконання роботи і, перш ніж здати її на перевірку вчителю чи однокласнику, запропонуйте школярам поставити собі оцінку, на яку вони, на їхню думку, заслуговують.

Діаграма Венна

Простий тип графічного завдання, в якому коло представляє сектор «Знаю це», інше коло – «Не знаю», а секція, що перетинається - «Заплутався». Таке завдання можна пропонувати учням після вивчення нового матеріалу.

Емоджі

Наприкінці уроку запропонуйте учням заповнити роздрукований робочий аркуш (або онлайн-форму), окресливши один з запропонованих емоджі. Наприклад:

- щасливе обличчя – Я вмію;
- думаюче обличчя – Я не все розумію;
- плачущий смайлик – Мені потрібні додаткові роз'яснення.

Зелений, жовтий, червоний

На робочому аркуші заплануйте клітинку, яку учні мають розфарбувати. Обирати колір слід відповідно до того, як учень оцінює своє враження від уроку:

- Зелений: Я розумію! Я можу це зробити сам і навіть пояснити іншим.
- Жовтий: Мені потрібно трохи більше пояснень.
- Червоний: Я не розумію.

Далі можна розподілити учнів на декілька груп:

- зелена (хто повністю зрозумів нову тему). Цій групі можна запропонувати додаткові завдання з теми;
- жовта (хто не зовсім зрозумів). Цій групі надати завдання середньої складності ;
- червона (зовсім не зрозумів). Цій групі пояснить тему ще раз і дайте прості завдання.

Селфі

Якщо учні так прив'язані до своїх гаджетів, дозвольте їм їх використати як інструмент для самооцінки. Запропонуйте їм зробити селфі та продемонструвати ту емоцію, яка відображає, як вони почуваються на уроці, чи все зрозуміли, чи ще мають якісь питання. Попросіть ці світлини вам надіслати, а потім виведить всі фото на проектор і запропонуйте кожному протягом 10 секунд пояснити своє селфі.

Твіт уроку

Вміння стисло визначити основну ідею може знадобитися будь-де. Запропонуйте учням надати відповіді на ці запитання в рамках 140 символів (як у Твітері) та придумати хештеги:

- Про що ви дізналися сьогодні?
- Що найбільше вразило?
- Що найбільше зацікавило.

Картки із запитаннями

Наприкінці кожного дня або тижня пропонуйте учням надати відповіді на короткі запитання (їх можна надрукувати на картках):

- Три речі, які я дізнався.
- У мене два запитання.
- Одна річ, яку я не зрозумів.
- Що мені було найцікавішим.

Відображувальний журнал

Запропонуйте школярам завести окремий зошит або створити блог, у якому вони будуть фіксувати свої досягнення, пропозиції щодо покращення своєї роботи і цілі.

Кожного дня просіть їх приділяти 2-3 хвилини для заповнення журналу та залишати відгуки в журналах однокласників. Наприклад, вони можуть писати про таке:

- 5-10 фактів, які дізналися, вивчаючи нову тему;
- найцікавіше, що дізналися сьогодні;
- одна чи дві речі, про які хотіли дізнатися більше;
- що викликало проблеми з розумінням;
- способи, за допомогою яких можна краще зрозуміти тему;
- чи є справедливою оцінка вашої роботи;
- що було найважчим;
- Якби у вас було більше часу для виконання завдання, чи змінили б ви щось? Що саме змінили і чому?

Самооцінювання у груповій роботі

Заздалегідь підготуйте листи самооцінювання та попросіть кожного учня оцінити свій внесок (від 0 до 2-х балів за кожне твердження) у спільну роботу команди :

- Ти брав активну участь в роботі групи.
- Ти вносив вдалі пропозиції, які врахувала група.
- Ти надав підтримку іншим членам групи, заохочував їх до роботи.
- Ти висунув цілком нову ідею, що сподобалась іншим.
- Ти вдало узагальнював думки інших і просував роботу групи вперед.
- Ти доповідав класу про результати групової роботи.

«Зіркове небо»

Це корисна візуальна форма дозволить вчителю та учням оцінити ефективність вивчення тематичного блоку в цілому.

Підготуйте макет неба (для цього підійде будь-який великий аркуш паперу) і виріжіть зірки різного кольору та розміру (або ж запропонуйте це зробити учням). Зірки великого діаметру – теми навчальних занять, а маленькі зірочки – аспекти навчальної діяльності учнів на окремому занятті. Наприкінці уроку запропонуйте кожному учню оцінити власну навчальну діяльність - прикріпити свою зірочку певного кольору навколо «зірки-теми», коментуючи результати власної роботи. Чим ближче учень прикріплює свої зірочки до великої «зірки-теми», тим краще він зрозумів навчальний матеріал.

Есе

Запропонуйте учням написати есе, в якому викласти у вільному стилі свої думки. Це може бути опис певної навчальної вправи, визначення найбільш ефективних прийомів, використаних на уроці, нові важливі думки чи питання, які йшли у розріз із особистими переконаннями.

Перевір себе

Запропонуйте учням самостійно виконати завдання, а потім озвучте правильні відповіді. Діти мають перевірити свої роботи та поставити знак «+» навпроти правильної відповіді та знак «-» - біля хибної. Потім учні мають підрахувати кількість правильно виконаних завдань та виставити собі оцінку.

Взаємоперевірка

Після виконання самостійної роботи об'єднайте учнів в пари. Попросіть їх перевірити роботи одне одного і підрахувати кількість правильно виконаних завдань.

Візьми та передай

Запропонуйте кожному учню записати відповідь на певне запитання та передати свій аркуш іншому школяру. Після того, як його папірець обійде всю групу і знову повернеться до нього, проводиться обговорення результатів. Ця групова робота допоможе поділитися думками або зібрати інформацію від кожного учасника.

Поглянь у дзеркало

Учнів слід заохочувати не боятися ставити собі запитання та озвучувати відповіді. Самозапитання – це стратегія, за умовами якої учень самостійно створює запитання, пов'язані з темою уроку, надає одразу декілька варіантів відповідей та знаходить правильну. Звісно, є спокуса ставити собі лише найлегші запитання, але тут учитель має сам встановити правила гри та окреслити приблизний перелік запитань.

Самооцінка

Учні можуть використовувати цей прийом для оцінки власного навчального прогресу. Попросіть їх поставити собі оцінку за вивчений матеріал та пояснити, чому вони вважають, що отримали саме її. Нехай школярі детально опишуть, за що саме вони поставили таку оцінку, розкажуть, чи виникли в них сумніви.

Поділися результатами партнера

Після індивідуальної творчої діяльності запропонуйте учням об'єднатися у пари та поділитися один із одним своїми результатами. Попросіть школярів, які визнали роботу свого партнера цікавою або зразковою, представити її всьому класу.

Експертна оцінка

Ця вправа стане у пригоді під час написання творів або есе. Запропонуйте школярам об'єднатися у пари та обмінятися написаним текстом із партнером. Кожен учень має прочитати текст та написати відгук, який складається з 3-х абзаців:

- у першому абзаці описуються сильні сторони есе;
- у другому – розкриваються його недоліки;
- у третьому – потрібно написати, на чому б він зосередився, якби це був його твір.

Учні можуть багато чого навчитися один в одного!

Спостереження за роботою в групах і парах

Спостерігайте за роботою учнів в групах і парах, складіть список найпопулярніших помилок і труднощів, обговоріть їх в кінці заняття з усім класом.

Малюнок мого успіху

Запропонуйте учням оформити у вигляді малюнка, коміксу або казки етапи отримання певних знань. Робота займе декілька хвилин, але результат такої вправи допоможе дізнатись, що для учнів є найскладнішим чи незрозумілим та на що необхідно звернути увагу ще раз.

Бланки, журнали, анкети самооцінювань для учнів

Наприкінці окремого завдання чи взагалі після уроку запропонуйте учням приділити декілька хвилин заповненню обраної вами форми аналізу знань. Форма орієнтовно може мати такий список завдань:

- Напишіть декілька цікавих фактів, про які ви дізналися під час вивчення розділу.
- Які терміни та поняття запам'ятали?
- Визначення яких термінів та понять ви можете без проблем пояснити?
- Чи залишились поняття, які ви запам'ятали, але визначення їм дати ще не можете?
- Назвіть одну чи дві речі зі шкільної теми, про які б ви хотіли дізнатися більше.
- Що викликало проблеми з опануванням цього розділу?
- Чи існують способи, які б могли допомогти вам краще опанувати тему?

Експрес-картки для самооцінювання

Щоб кожен учень максимально об'єктивно зміг оцінити власний поступ, надрукуйте експрес-картки та використовуйте їх за потреби – наприклад, після опанування нового матеріалу. Також їхні відповіді будуть доречною підказкою під час планування наступного конспекту уроку.

- Про що важливе ти дізнався?
- Яке поняття залишилось незрозумілим?
- Що здалось нецікавим?
- Про що зможеш переказати батькам?
- Чи потрібне додаткове пояснення?

Від теорії до практики

Цей прийом допоможе визначити, на якому рівні учні зрозуміли матеріал та формувати їхні вміння застосовувати теоретичні знання на практиці.

Після пояснення нового теоретичного матеріалу попросіть учнів об'єднатися в пари та описати один або декілька варіантів, як практично його застосувати. Учні можуть відповідати усно або письмово.

